ARREST VAN HET HOF (TWEEDE KAMER)
VAN 8 MAART 1979 [1]

Bestuur van de Sociale Verzekeringsbank te Amsterdam tegen A. E. Lohmann (verzoek om een prejudiciële beslissing, ingediend door de Centrale Raad van Beroep te Utrecht)

Zaak 129/78

Samenvatting

1. *Sociale zekerheid van migrerende werknemers — Gemeenschapsregeling — Materiële werkingssfeer — Bijzondere regelingen voor personen in overheidsdienst of met hen gelijkgestelden — Uitsluiting*
   (Verordening nr. 1408/71 van de Raad, art. 1, onderdeel j, en artikel 4, lid 4)

2. *Sociale zekerheid van migrerende werknemers — Kinderbijslag voor kinderen ten laste van pensioentrekkers — Pensioen ontleend aan een bijzondere regeling voor personen in overheidsdienst — Uitsluiting van de werkingssfeer van de gemeenschapsregeling*
   (Verordening nr. 1408/71 van de Raad, art. 77, lid 2, sub a)

1. Het feit dat artikel 1, onderdeel j, van verordening nr. 1408/71 alleen de leden 1 en 2 van artikel 4 noemt, ontneemt het voorbehoud, vervat in artikel 4 dat onder meer de bijzondere regelingen voor personen in overheidsdienst of met hen gelijkgestelden uitsluit van de werkingssfeer van de verordening, niet zijn draagwijdte.

2. Onder pensioen of rente, verschuldigd krachtens de wettelijke regeling van een enkele Lid-Staat in de zin van artikel 77, lid 2, sub a, van verordening nr. 1408/71 wordt niet begrepen pensioen of rente ontleend aan een bijzondere regeling voor personen in overheidsdienst of met hen gelijkgestelden.

In de zaak 129/78,

betreffende een verzoek aan het Hof krachtens artikel 177 EEG-Verdrag van de Centrale Raad van Beroep te Utrecht in het aldaar aanhangig geding tussen

1 — Procestaal: Nederlands.

BESTUUR VAN DE SOCIALE VERZEKERINGSBANK TE AMSTERDAM,

en

A. E. LOHMANN,

om een prejudiciële beslissing inzake de uitlegging van de term „wettelijke regeling" in de artikelen 1, onderdeel j, en 77, lid 2, onderdeel a, van 's Raads verordening (EEG) nr. 1408/71 van 14 juni 1971 (PB L 149 van 5 juli 1971),

wijst

HET HOF VAN JUSTITIE (Tweede Kamer),

samengesteld als volgt: Mackenzie Stuart, kamerpresident, P. Pescatore en A. Touffait, rechters,

advocaat-generaal: F. Capotorti
griffier: A. Van Houtte

het navolgende

ARREST

De feiten

De feiten, het procesverloop en de krachtens artikel 20 van 's Hofs Statuut-EEG ingediende schriftelijke opmerkingen kunnen worden samengevat als volgt:

I — Feiten en procesverloop

De heer Lohmann, geboren in 1922, is ambtenaar geweest in dienst van de Gemeente Vlaardingen en geniet sinds 1 mei 1971 invaliditeitspensioen krachtens de Algemene burgerlijke pensioenwet.

Op 5 april 1974 is hij in België gaan wonen. Zijn studerende dochter Erna, geboren in 1955, is niet met haar ouders meeverhuisd, maar in Nederland blijven wonen. Lohmann heeft voor deze dochter over het tweede kwartaal 1974 kinderbijslag aangevraagd ingevolge de Kinderbijslagwet voor loontrekkenden en de Algemene Kinderbijslagwet.

De Algemene Kinderbijslagwet behelst een volksverzekering voor kinderbijslag te rekenen van het derde kind van de verzekerde, waarbij opmerking verdient dat een uitwonend studerend kind van 16 tot 27 jaar dat geheel of nagenoeg geheel op kosten van de verzekerde wordt onderhouden voor drie kinderen wordt geteld (artikel 8). De Kinderbijslagwet voor loontrekkenden behelst een werknemersverzekering voor het eerste en het tweede kind van de werknemer, waarbij van belang is dat een studerend kind in genoemde leeftijdsgroep voor twee kinderen wordt geteld indien het grotendeels op kosten van de werknemer wordt onderhouden. Indien het kind uitwonend is, kan het recht op kinderbijslag als voor een eerste en tweede kind worden ontleend aan de Kinderbijslagwet voor loontrekkenden en moet voor het recht op kinderbijslag als voor een derde kind een beroep worden gedaan op de Algemene Kinderbijslagwet.

Bij beslissing van 11 november 1975 weigerde de Sociale Verzekeringsbank de door Lohmann voor zijn dochter Erna gevraagde kinderbijslag.

Deze weigering van kinderbijslag ingevolge de Algemene Kinderbijslagwet is hierop gegrond dat gedaagde niet tot de kring van de ingevolge deze wet verzekerden behoort (artikel 6, eerste lid, van deze wet stelt voor het verzekerd zijn de eis dat men of ingezetene is óf terzake van binnen het Rijk in dienstbetrekking verrichte arbeid aan de loonbelasting is onderworpen), ook niet indien rekening wordt gehouden met de uitbreiding van de kring der verzekerden ingevolge deze wet, zoals voorzien in het op artikel 6, tweede en derde lid, steunende Koninklijk Besluit van 18 oktober 1968, Stbl. 575, laatstelijk gewijzigd bij Koninklijk Besluit van 9 april 1973, Stbl. 150 (inmiddels met ingang van 1 oktober 1976 vervangen door het Koninklijk Besluit van 19 oktober 1976, Stbl. 557). Hieruit volgt dat ook niet van toepassing is geacht de (in laatstgenoemd besluit gehandhaafde) uitbreiding van de kring der verzekerden met degene die de leeftijd van 15 jaar heeft bereikt, niet reeds ingevolge het eerste lid van artikel 6 van de Algemene Kinderbijslagwet verzekerd is, buiten het Rijk woont op het grondgebied van een Lid-Staat van de EEG, uitkering uitvangt naar een arbeidsongeschiktheid van ten minste 45 % krachtens de verplichte verzekering ingevolge de Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering en noch krachtens een buitenlandse wetgeving een soortgelijke uitkering ontvangt noch arbeid verricht.

De weigering van kinderbijslag ingevolge de Kinderbijslagwet voor loontrekkenden berust hierop dat Lohmann — hoewel hij als gewezen ambtenaar voor de toepassing van die wet als werknemer wordt beschouwd (artikel 9, eerste lid, onderdeel a) — niet voldoet aan de in artikel 17, eerste lid, gestelde eis dat hij zijn woonplaats heeft in Nederland. Weliswaar is in artikel 1 van de ministeriële regeling de dato 20 december 1962, nr. 7140, Ned. Stcrt 1962, nr. 251, bepaald dat een arbeider die niet in Nederland woont, wordt geacht wel hier te lande te wonen indien en zolang hij verzekerd is ingevolge het bepaalde bij of krachtens de Algemene Kinderbijslagwet.

Dit laatste is echter door de Verzekeringsbank niet aangenomen, op grond van de hierboven uiteengezette overwegingen die tot de eerste weigering hebben geleid.

Ook aan verordening nr. 1408/71 van de Raad kan Lohmann volgens de beslissing van de Verzekeringsbank geen aanspraak op kinderbijslag voor zijn dochter Erna ontlenen, zulks omdat hij — aldus de beslissing — geen werknemer is als bedoeld in artikel 73 en evenmin in het genot is van een pensioen als genoemd in artikel 77.

Lohmann heeft tegen de afwijzende beslissing van de Verzekeringsbank beroep ingesteld bij de Raad van Beroep te Amsterdam. Deze Raad van Beroep heeft bij uitspraak de dato 20 oktober 1976 het door Lohmann ingestelde beroep gegrond verklaard en de bestreden beslissing vernietigd met bepaling dat de Verzekeringsbank een nieuwe beslissing zal nemen met inachtneming van die uitspraak. De Raad van Beroep heeft in die uitspraak overwogen, dat Lohmann van 6 april 1974 af niet verzekerd is bij of krachtens de Algemene Kinderbijslagwet en evenmin sindsdien als verzekerde ingevolge de Kinderbijslagwet voor loontrekkenden kan worden aangemerkt, doch dat hij ingevolge de bepalingen van verordening nr. 1408 als pensioentrekkende wonende binnen de EEG op en na 6 april 1974 als verzekerde ingevolge de Kinderbijslagwetten is te beschouwen.

Het standpunt van de Raad van Beroep komt hierop neer dat Lohmann aanspraak op de door hem aangevraagde kinderbijslag ontleent aan artikel 77 van verordening nr. 1408, in welk artikel immers is bepaald dat, ongeacht op het grondgebied van welke Lid-Staat de rechthebbende op een pensioen of rente dan wel de kinderen wonen, aan de rechthebbende op een pensioen of rente, verschuldigd krachtens de wettelijke regeling van een enkele Lid-Staat, de bijslagen worden toegekend overeenkomstig de wettelijke regeling van de Lid-Staat welke inzake het pensioen of de rente bevoegd is.

De Verzekeringsbank heeft tegen die uitspraak hoger beroep ingesteld bij de Centrale Raad van Beroep.

Dit college besloot bij bevel van 13 december 1977 de procedure van artikel 177 te volgen en bij aanvullend bevel van 6 juni 1978 het Hof van Justitie de navolgende vragen voor te leggen:

„Betekent het feit, dat artikel 1, onderdeel j, van verordening nr. 1408 alleen de leden 1 en 2 van artikel 4 noemt, dat de beperking, genoemd in lid 4 van dit artikel, geen betrekking heeft op de betekenis van de term ‚wettelijke regeling', waar deze term elders in de verordening wordt gebruikt?

Moet, al dan niet in verband met het antwoord op de vorige vraag, in artikel 77, tweede lid, onderdeel a, van verordening nr. 1408 onder ‚pensioen of rente, verschuldigd krachtens de wettelijke regeling van een enkele Lid-Staat' ook worden begrepen pensioen of rente ontleend aan een bijzondere regeling voor personen in overheidsdienst?"

Dit bevel is op 9 juni 1978 ingeschreven ter griffie van het Hof.

Bij brief van 7 juni 1978 heeft de fungerend voorzitter van de Centrale Raad van Beroep de redenen uiteengezet die ertoe hebben geleid deze prejudiciële vragen aan het Hof te stellen. Hij gaat achtereenvolgens in op vier punten:

1. Een Nederlandse ambtenaar is op grond van het in artikel 1, onderdeel a, sub ii, van verordening nr. 1408 gegeven criterium werknemer en een gewezen ambtenaar valt in de zin van artikel 2,

lid 1, onder de personele werkingssfeer van de verordening.

2. Het staat te bezien of de toepasselijke nationale wettelijke regeling onder de in artikel 4 omschreven materiële werkingssfeer van de verordening valt. Wetten als de Algemene Kinderbijslagwet en de Kinderbijslagwet voor loontrekkenden op grond waarvan kinderbijslag kan worden verleend, vallen onder de in artikel 4, lid 1, onderdeel h, van de verordening omschreven werkingssfeer. De uitzondering in artikel 4, lid 4, van de bijzondere regelingen voor personen in overheidsdienst kan niet de eerstgenoemde wet omvatten doch eventueel wel de laatstgenoemde waarvan artikel 9 de gewezen ambtenaar als werknemer in de zin van die wet aanmerkt; deze gelijkstelling lijkt echter geen bijzondere regeling in te houden, want zelfs indien zij betrekking heeft op de ambtenaren als zodanig heeft zij tot gevolg dat dezen in het genot komen van de kinderbijslagregeling voor loontrekkenden.

3. Indien de beide voorgaande punten aldus zijn beantwoord, moet worden onderzocht of Lohmann aan enige bepaling van verordening nr. 1408 aanspraak op kinderbijslag kan ontlenen. Artikel 10, evenals artikel 73, lid 1, waarin het gaat om kinderen die niet in de bevoegde Lid-Staat wonen en artikel 75, lid 1, sub a, dat naar artikel 73, lid 1, verwijst, zijn in casu niet relevant. Blijft over artikel 77, op grond waarvan bijslagen voor kinderen die ten laste komen van pensioen- of rentetrekkers worden toegekend, ongeacht op het grondgebied van welke Lid-Staat de rechthebbende op een pensioen dan wel de kinderen wonen; doch de Verzekeringsbank betoogt dat de term „pensioen" in deze tekst weliswaar de ruime zin heeft welke artikel 1, onderdeel t, van de verordening daaraan geeft, maar dat de term „wettelijke regeling" de betekenis heeft zoals omschreven in artikel 1, onderdeel j, hetwelk de stelsels van sociale zekerheid, bedoeld in artikel 4, leden 1 en 2, aangeeft, waarvan krachtens lid 4 de „bijzondere regelingen voor personen in overheidsdienst of met hen gelijkgestelden" zijn uitgesloten; de Verzekeringsbank stelt vast dat het recht op pensioen van Lohmann aan een dergelijke regeling wordt ontleend. Tegen deze constructie kan men inbrengen dat de in artikel 1, onderdeel j, vermelde woorden „de in artikel 4, leden 1 en 2, bedoelde takken en stelsels van sociale zekerheid" geen melding maken van lid 4 en dat er derhalve verwezen wordt naar een algemeen begrip „wettelijke regeling" in de zin van verordening nr. 1408, waaronder eveneens de bijzondere regelingen — zoals die voor personen in overheidsdienst — vallen. Er zijn dus twee oplossingen mogelijk.

4. Deze opmerkingen werden gemaakt aangezien de Centrale Raad van Beroep geen andere bepalingen bekend zijn waaraan Lohmann eventueel rechten kan ontlenen; de Raad is ervan uitgegaan dat verordening nr. 1408 rechtsgeldig is en niet in strijd met artikel 48, lid 4, van het Verdrag (na onderzoek van het arrest in de zaak 152/73) en heeft ten slotte in het Verdrag geen bepaling kunnen aanwijzen waarmee de bestreden beslissing in strijd zou moeten worden geacht.

De procedure heeft een normaal verloop gehad. Overeenkomstig artikel 20 van 's Hofs Statuut-EEG zijn voor de Sociale Verzekeringsbank opmerkingen ingediend door president-directeur K. Weernink, en voor de Commissie van de Europese Gemeenschappen door A. Toledano-Laredo, als gemachtigde, bijgestaan door A. Haagsma. Het Hof heeft op voorstel van de rechter-rapporteur en gehoord de advocaat-generaal, bij beschikking van 25 oktober 1978 besloten, de zaak te verwijzen naar de Tweede Kamer.

II — Samenvatting van de krachtens artikel 20 van 's Hofs Statuut-EEG ingediende opmerkingen

A — De *Sociale Verzekeringsbank, appellante in het hoofdgeding,* wijst op het gevaar voor verwarring als gevolg van de wetgevingstechniek waarbij in dezelfde wettelijke regeling bepalingen worden opgenomen die tot verschillende gebieden en met name tot de sociale zekerheid en de verzekering behoren. In feite vallen onder de werkingssfeer van verordening nr. 1408/71 slechts de bepalingen die feitelijk de sociale zekerheid van loontrekkenden betreffen. Indien voor andere groepen belanghebbenden soortgelijke regels gelden als die welke op echte loontrekkenden worden toegepast, mogen die belanghebbenden nog niet met hen worden gelijkgesteld en in het genot komen van de bepalingen van het EEG-Verdrag en van verordening nr. 1408/71. Indien men een dergelijke stelling zou aanvaarden, zouden alle Nederlandse gepensioneerden die aanspraak op een AOW-pensioen kunnen maken met terugwerkende kracht werknemers in de zin van het Verdrag worden zodra zij de leeftijd van 65 jaar hebben bereikt, omdat de werknemers in de ware zin van het woord onder dezelfde wet vallen. Zo worden in de onderhavige materie in artikel 9 van de Kinderbijslagwet voor loontrekkenden, personen in het genot van een overheidspensioen als „werknemer" in de zin van deze wet aangemerkt. Dit moet geschied zijn op grond van praktische overwegingen van wetgevingstechniek terwijl in feite enerzijds de overheid in haar kwaliteit van gewezen werkgeefster en anderzijds de volksverzekeringsfondsen de prestaties financieren. Daarom is artikel 9 van de Nederlandse Kinderbijslagwet voor loontrekkenden, voorzover daarbij trekkers van overheidspensioenen als werknemers worden beschouwd, geen „wettelijke regeling" in de zin van artikel 1, onderdeel j, van verordening nr. 1408/71. De reikwijdte van deze term kan evenals die van andere door de verordening gebruikte termen om de materiële werkingssfeer vast te leggen, slechts worden bepaald in verband met de inhoud der bepalingen betreffende de personele werkingssfeer. Artikel 4, lid 4, is aldus een verduidelijking die aan het begrip zelf wordt gegeven.

Op de eerste door de Centrale Raad van Beroep gestelde vraag dient derhalve te worden geantwoord dat er geen aanleiding is aan te nemen, dat het begrip „wettelijke regeling" in artikel 77, lid 2, een andere inhoud zou hebben dan in artikel 1, onderdeel j, in samenhang met artikel 4, lid 4.

De tweede vraag dient eveneens ontkennend te worden beantwoord. Het begrip „pensioenen" in artikel 1, onderdeel 6, dient weliswaar op grond van de rechtspraak zeer ruim te worden genomen, doch men moet aannemen dat het gaat om pensioenen op het gebied van de sociale zekerheid in de zin van artikel 51 EEG-Verdrag, en niet om eenvoudige uitkeringen die op het privaatrecht of het administratieve recht zijn gegrond. In deze zin wordt in de verordening herhaaldelijk gesproken van pensioen of rente „verschuldigd krachtens de wettelijke regelingen". Elke andere uitlegging zou onoverzienbare consequenties hebben.

Praktisch gesproken komt de tweede vraag erop neer of de bijzondere regelingen voor personen in overheidsdienst onder de werkingssfeer van verordening nr. 1408/71 als zodanig vallen. In het algemeen vormen de bijzondere regelingen voor personen in overheidsdienst in de verschillende Lid-Staten een zodanig specialistisch onderwerp, dat het begrijpelijk is dat zij in een verordening van algemene aard, zoals verordening nr. 1408/71, buiten bespreking zijn gelaten en buiten de werking zijn gehouden, of

het nu gaat om pensioenen of renten of om de consequenties daarvan, zoals in het onderhavige geval de kinderbijslag. Tot staving van haar redenering citeert de Verzekeringsbank 's Hofs arresten in de zaken 33/65, 61/65, 14/72 en 51/73).

B — Opmerkingen van de Commissie

De Commissie vat de feiten en de in het hoofdgeding gevolgde rechtsgang samen en beschrijft de ter zake toepasselijke Nederlandse wetgeving. Ten aanzien van de reikwijdte van deze wetgeving beklemtoont de Commissie, hoewel de Centrale Raad ten deze geen vraag heeft gesteld, dat Lohmann niet aan de beide ingeroepen wetten is onderworpen en derhalve niet binnen de personele werkingssfeer van de verordening valt.

Wat de gestelde vragen betreft, merkt de Commissie op dat de term „wettelijke regeling" ten hoogste die regelingen omvat welke vallen binnen de materiële werkingssfeer van verordening nr. 1408/71, zoals omschreven in artikel 4, lid 1 tot en met 4. Nu de bijzondere regelingen voor overheidspersoneel daarvan op grond van het vierde lid van artikel 4 zijn uitgezonderd, kan degene die een pensioen geniet waarop de verordening niet van toepassing is artikel 77, lid 2, sub a, niet inroepen ten einde daaraan rechten te ontlenen. Overigens bevat de verordening zelf geen bepalingen betreffende rechtstreekse aanspraken op kinderbijslag.

Samenvattend is de Commissie van mening dat de door de Centrale Raad van Beroep gestelde vragen als volgt beantwoord zouden kunnen worden:

„1. De term ‚wettelijke regeling' welke wordt gedefinieerd in artikel 1, sub j, van verordening (EEG) nr. 1408/71 van de Raad van 14 juni 1971 omvat geen regelingen welke op grond van artikel 4 van de werkingssfeer van die verordening zijn uitgesloten.

2. In artikel 77, tweede lid, sub a, van genoemde verordening dient onder ‚pensioen of rente, verschuldigd krachtens de wettelijke regeling van een enkele Lid-Staat' niet te worden begrepen een pensioen of rente ontleend aan een bijzondere regeling voor personen in overheidsdienst".

III — Mondelinge behandeling

Ter terechtzitting van 7 december 1978 heeft de Commissie haar schriftelijk voorgedragen argumenten nader toegelicht.

De advocaat-generaal heeft ter terechtzitting van 15 februari 1979 conclusie genomen.

In rechte

1 Bij bevel van 6 juni 1978, ingekomen ten Hove op 9 juni 1978, besloot de Centrale Raad van Beroep het Hof twee vragen te stellen in het kader van een voor hem aanhangig geding. De onderhavige zaak betreft het geval van een Nederlands onderdaan, voormalig gemeenteambtenaar in Nederland, die sedert 1 mei 1971 invaliditeitspensioen geniet krachtens de Algemene burgerlijke pensioenwet. Toen betrokkene in België was gaan wonen vroeg hij aan het Nederlandse bevoegde orgaan kinderbijslag aan voor een in Nederland

gebleven dochter. Hierop is afwijzend beschikt, daar volgens genoemd orgaan niet was voldaan aan de in artikel 17, lid 1, van de Kinderbijslagwet voor loontrekkenden gestelde voorwaarde inzake de woonplaats. De Centrale Raad van Beroep besloot derhalve het Hof de volgende vragen te stellen:

„Betekent het feit, dat artikel 1, onderdeel j, van verordening nr. 1408 alleen de leden 1 en 2 van artikel 4 noemt, dat de beperking, genoemd in lid 4 van dit artikel, geen betrekking heeft op de betekenis van de term ‚wettelijke regeling', waar deze term elders in de verordening wordt gebruikt?

Moet, al dan niet in verband met het antwoord op de vorige vraag, in artikel 77, tweede lid, onderdeel a, van verordening nr. 1408 onder ‚pensioen of rente, verschuldigd krachtens de wettelijke regeling van een enkele Lid-Staat' ook worden begrepen pensioen of rente ontleend aan een bijzondere regeling voor personen in overheidsdienst?"

De eerste vraag

2 Volgens artikel 1, sub j, van verordening nr. 1408/71 worden ten aanzien van elke Lid-Staat onder „wetgeving" of „wettelijke regeling" verstaan, de bestaande of toekomstige wetten, regelingen, statutaire bepalingen en alle andere uitvoeringsmaatregelen, welke betrekking hebben op de in artikel 4, leden 1 en 2, van deze verordening bedoelde takken en stelsels van sociale zekerheid. Daarmee wordt verwezen naar de positieve omschrijving van de materiële werkingssfeer van de verordening.

3 Het ontbreken van een uitdrukkelijke verwijzing in artikel 1, sub j, naar lid 4 van artikel 4 is verklaarbaar door de overbodigheid, de materiële werkingssfeer van de verordening negatief te omschrijven door de uitdrukkelijke uitsluiting van de bijzondere regelingen voor personen in overheidsdienst of met hen gelijkgestelden te herhalen. Deze uitsluiting is trouwens slechts het logisch gevolg van artikel 48, lid 4, van het Verdrag waarin „de betrekkingen in overheidsdienst" worden uitgesloten van de toepassing van de bepalingen betreffende het vrije verkeer van werknemers binnen de Gemeenschap.

4 Derhalve dient op de eerste vraag van de Centrale Raad van Beroep te worden geantwoord dat het feit dat artikel 1, onderdeel j, van verordening nr. 1408/71 alleen de leden 1 en 2 van artikel 4 noemt, aan het in lid 4 van dit artikel vervatte voorbehoud niet zijn draagwijdte ontneemt.

De tweede vraag

5 Artikel 77, lid 2, sub a, van verordening nr. 1408/71 gebruikt het begrip „pensioen of rente, verschuldigd krachtens de wettelijke regeling van een enkele Lid-Staat". De in deze tekst gebruikte term „wettelijke regeling" heeft de draagwijdte die wordt omschreven in artikel 1, sub j, van deze verordening, zoals in antwoord op de eerste vraag is gepreciseerd.

6 Derhalve moet op de tweede vraag van de Centrale Raad van Beroep worden geantwoord dat onder pensioen of rente, verschuldigd krachtens de wettelijke regeling van een enkele Lid-Staat, in de zin van artikel 77, lid 2, sub a, van verordening nr. 1408/71 niet wordt begrepen pensioen of rente ontleend aan een bijzondere regeling voor personen in overheidsdienst of met hen gelijkgestelden.

Kosten

7 De kosten door de Commissie van de Europese Gemeenschappen wegens indiening harer opmerkingen krachtens artikel 20 van 's Hofs Statuut-EEG gemaakt, kunnen niet voor vergoeding in aanmerking komen. Ten aanzien van de partijen in het hoofdgeding is de procedure als een aldaar gerezen incident te beschouwen, zodat de Centrale Raad van Beroep over de kosten heeft te beslissen.

HET HOF VAN JUSTITIE (Tweede Kamer),

uitspraak doende op de door de Centrale Raad van Beroep te Utrecht bij bevel van 6 juni 1978 gestelde vragen, verklaart voor recht:

1. **Het feit, dat artikel 1, onderdeel j, van verordening nr. 1408/71 alleen de leden 1 en 2 van artikel 4 noemt, ontneemt aan het in lid 4 van dit artikel vervatte voorbehoud niet zijn draagwijdte.**

2. **Onder pensioen of rente, verschuldigd krachtens de wettelijke regeling van een enkele Lid-Staat, in de zin van artikel 77, lid 2, sub a, van verordening nr. 1408/71 wordt niet begrepen pensioen of rente ontleend aan een bijzondere regeling voor personen in overheidsdienst of met hen gelijkgestelden.**

Mackenzie Stuart Pescatore Touffait

Uitgesproken ter openbare terechtzitting te Luxemburg op acht maart negentienhonderdnegenenzeventig.

De griffier
A. Van Houtte

De president van de Tweede Kamer
A. J. Mackenzie Stuart

CONCLUSIE VAN DE ADVOCAAT-GENERAAL F. CAPOTORTI VAN 15 FEBRUARI 1979 [1]

Mijnheer de President,
mijne heren Rechters,

1. De onderhavige uitleggingsverzoeken betreffen het toepassingsgebied van verordening (EEG) nr. 1408/71 (inzake de sociale zekerheid van „zich verplaatsende" loontrekkenden), wanneer het gaat om kinderbijslag ten behoeve van een gepensioneerde ambtenaar van een Lid-Staat. Betrokkene, de heer Loh-

1 — Vertaald uit het Italiaans.